

Wij zijn de Wijk

Een gezonde leefomgeving in de wijk
maak je samen

GEMEENTE
Arnhem

Vitanos

ede

malkander

**Veiligheids- en Gezondheidsregio
Gelderland-Midden**

PHAROS
EXPERTISECENTRUM GEZONDHEIDSVerschillen

gemeente **wageningen**

NUDERIJK

thuis
wageningen

**Academische Werkplaats
Gezonde Leefomgeving**

ZonMw

zorgbelang
Inclusief

solidez
WELZIJN

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

ivn natuur
educatie

Voorwoord

In de afgelopen jaren waren de wijken Presikhaaf in Arnhem, de Bloemenbuurt in Ede en de Nude in Wageningen mijn tweede werkplek. Wat mooi om deze wijken en hun dynamiek te leren kennen, en met open armen ontvangen te worden. Met het door ZonMw gefinancierde project *Wij zijn de Wijk* mocht ik onderzoek doen naar wijkgericht samenwerken aan een gezonde leefomgeving. Wat begon met een gemeentelijke beleidsanalyse op afstand groeide uit tot een nauwe samenwerking en betrokkenheid in de wijken. Ik sprak met wijkmanagers en andere wijkprofessionals over hoe hun werk bijdraagt aan een gezonde leefomgeving en hoe zij zich samen met bewoners inzetten voor een fijne wijk. Ook sloot ik aan bij vele wijkactiviteiten – van koffieochtenden, bewonersavonden, tot buurtfeesten – waar ik bewoners sprak over wat deze activiteiten hen brengt en waar ik de verbinding tussen mensen kon ervaren. Zelf activiteiten organiseren of meedoen met activiteiten in de buurt blijkt veel in beweging te kunnen zetten. Van meer contact met burens tot een groter gemeenschapsgevoel. Je leert elkaar immers beter kennen, weet elkaar makkelijker te vinden voor hulp en verlaagt de drempel om elkaar te wijzen op het schoonhouden van het speeltuintje bijvoorbeeld. Dit ervaar ik zelf ook nog elke dag in mijn eigen wijk, waar ik mij met plezier inzet voor buurtactiviteiten. Je ontmoet nieuwe mensen, je maakt er samen iets moois van en zo bouw je mee aan een prettige en gezonde wijk.

De gemeenten Arnhem, Ede en Wageningen hebben mooie ambities om wijkgericht te werken. En dat is belangrijk, omdat het verbinden van het gemeentelijke beleid en de leefwereld van bewoners een uitdaging kan zijn. In de wijk komt alles samen terwijl gemeenten werken met verschillende beleidsvelden en aparte budgetten. Gelukkig gaat er steeds meer aandacht en inzet naar een domeinoverstijgende aanpak en het bieden van maatwerk. Met wijkmanagers, wijkteams en wijkagenda's als schakels wordt er ingespeeld op wat er leeft in de wijk. En we zien dat sleutelfiguren daar cruciaal in zijn: zij kennen veel bewoners, zetten in op hun energie en hebben tegelijkertijd korte lijntjes met formele organisaties zoals de gemeente. Koester deze oren en ogen van de wijk!

Deze publicatie deelt de lessen uit *Wij zijn de Wijk* en hoopt hiermee andere gemeenten en wijkveranderaars te inspireren om samen te blijven bouwen aan gezonde en leefbare wijken.

Veel leesplezier!

Mellany van Bommel

Onderzoeker bij Wageningen University & Research

Inhoud

Inleiding	4
Wij zijn de Wijk tijdlijn	5
Presikhaaf - Arnhem	6
De Bloemenbuurt - Ede	8
De Nude - Wageningen	10
Aanbevelingen	12
Tot slot	14
Over deze publicatie	15

Inleiding

Hoe bouw je aan een buurt waarin mensen zich gezond en prettig voelen? Wat als bewoners zelf ideeën hebben om een speeltuin op te knappen, een koffieochtend te organiseren of een buurtmoestuin te starten? Hoe ga je als gemeente en wijkprofessional om met deze initiatieven van bewoners? Dit zijn vragen die in veel gemeentehuizen en wijken gesteld worden, en terecht. Wijken kennen genoeg uitdagingen op het gebied van gezondheid en welzijn. Dit vraagt om een nieuwe kijk op gezondheidsbeleid: niet langer alleen gericht op verschillen, maar op het versterken en waarborgen van ieders mogelijkheid op een gezond en gelukkig leven. Een gezonde leefomgeving, zowel fysiek als sociaal, is daarbij essentieel.

Tegelijkertijd groeit de rol van bewonersparticipatie. Gemeenten willen bewoners betrekken bij plannen, maar hoe doe je dat op een passende manier? Daarnaast zijn er steeds meer bewonersinitiatieven in buurten en wijken. Van gezamenlijke ontmoetingsplekken tot groene projecten: deze initiatieven dragen bij aan gezondheid en verbinding. Maar hoe zorg je ervoor dat zulke initiatieven niet stranden door gebrek aan ondersteuning of financiering?

Op het snijvlak van deze ontwikkelingen ontstond het vierjarige project *Wij zijn de Wijk*, gefinancierd door ZonMw. Drie gemeenten (Arnhem, Ede en Wageningen), de Wageningen Universiteit, maatschappelijke organisaties, wijkprofessionals en bewoners(initiatieven) onderzochten hoe beleid, wijkprofessionals en bewoners kunnen samenwerken aan een fijne en gezonde wijk. Het project nam het wijkgericht werken onder de loep en leerde lessen over wat daarin werkt en nog beter kan.

Deze publicatie vertaalt de resultaten naar praktische inzichten en aanbevelingen voor gemeenten, wijkprofessionals en initiatiefnemers, om gezonde en leefbare wijken te versterken en te verduurzamen. We nemen je mee naar de drie wijken die deel uitmaken van *Wij zijn de Wijk*: Presikhaaf in Arnhem, de Bloemenbuurt in Ede en De Nude in Wageningen.

Wij zijn de Wijk tijdlijn

1 2021

Start Wij zijn de Wijk

Opbouwen van de samenwerking met projectpartners: gemeenten Arnhem, Ede en Wageningen, wijkprofessionals, bewonersinitiatieven en maatschappelijke organisaties (zoals IVN Natuureducatie, Zorgbelang Inclusief en VGGM)

Kennismaken

2

In kaart brengen van gemeentelijk beleid

Inzicht verkrijgen in hoe gezondheid wordt begrepen en terugkomt in verschillende beleidsdomeinen, in hoeverre integraal en wijkgericht aan gezondheid wordt gewerkt en wat de rol van burgerparticipatie daarin is.

Documentanalyse

3

Van beleid naar praktijk

Begrijpen wat er in de wijk onder een gezonde leefomgeving wordt verstaan en hoe daaraan wordt samengewerkt door gemeente, wijkprofessionals en bewoners(initiatieven).

Interviews, focusgroepen, informele gesprekken, observeren en aansluiten bij wijkactiviteiten

4

Monitoren van ontwikkelingen in de wijk

Onderzoeken hoe bewoners zich inzetten voor een gezonde en prettige leefomgeving, met wijkprofessionals in een faciliterende rol, en welke kansen daarbij ontstaan.

Interviews, huis-aan-huis onderzoek, informele gesprekken, observeren en aansluiten bij wijkactiviteiten

5

Geleerde lessen uit de praktijk destilleren

Destilleren van geleerde lessen uit resultaten en deze omzetten naar concrete bouwstenen voor wat wel en niet werkt en wat er beter kan in een gezonde wijkaanpak.

Thematische analyse

6

Van samen leren naar praktische handvatten

Uitwisselen van lessen met de gemeenten, wijkprofessionals en bewoners om samen na te denken hoe deze lessen opgenomen kunnen worden in beleid en werkprocessen.

Samen-leren sessies

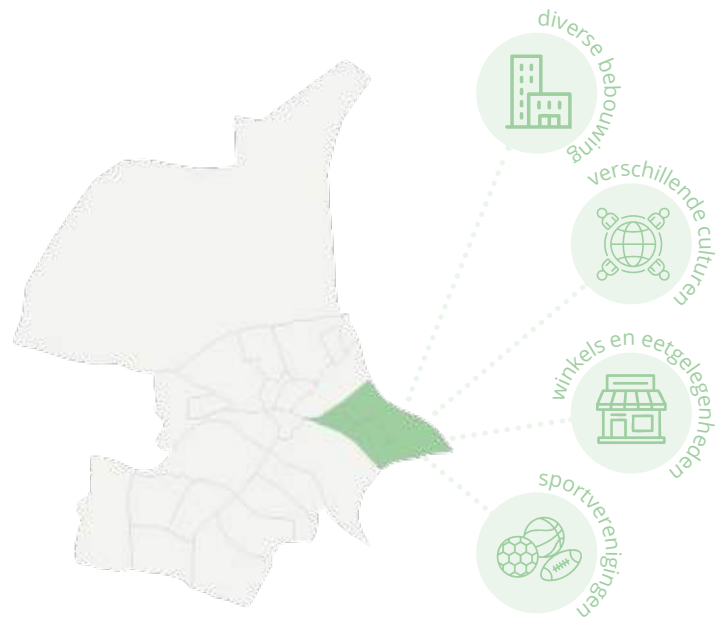
2025

Presikhaaf - Arnhem

De kracht van verbinding tussen beleid en bewoners

Presikhaaf, in het noordoosten van Arnhem, is een grote en diverse wijk met verschillende buurten, woonvormen en culturen. De wijk biedt een mix van appartementen, flats en laagbouwwooningen, zowel in sociale huur als koop. Bewoners komen samen in Park Presikhaaf, het winkelcentrum en op pleintjes. De wijk kent een breed aanbod aan eetgelegenheden, winkels, religieuze instellingen en (sport)verenigingen.

Hoewel Presikhaaf een levendige wijk is, blijft de sociale samenhang tussen gemeenschappen beperkt. Daarom wordt veel aandacht besteed aan jongerenwerk, sport, bewegen en laagdrempelig ontmoeten. Wijkgericht werken speelt hierin een belangrijke rol.

Zo werkt Arnhem wijkgericht

In Arnhem kent elke wijk een Team Leefomgeving. Die vormt de schakel tussen bewoners, professionals, organisaties en de gemeente. Met het initiatief 'Van Wijken Weten' sluit het team aan bij wat er leeft in de wijk en ondersteunt het bewonersinitiatieven. Het verbindt mensen en organisaties en helpen ideeën realiseren. Daarnaast beheert het team het wijkbudget en stelt het wijkprogramma's op. In samenspraak met inwoners en professionals wordt bepaald waar investeringen het hardst nodig zijn. Door samenwerking en betrokkenheid te stimuleren, draagt het team bij aan een sterke en leefbare wijk.

Tip uit het project: Laat de Teams Leefomgeving uit verschillende wijken meer met elkaar uitwisselen om te leren van elkaars ervaringen én om samen projecten op te pakken. Bijvoorbeeld een speel- en beweegroute die door meerdere wijken loopt.

Bewegen tussen de beleids- en leefwereld

Een belangrijke schakel in de verbinding tussen wijkniveau en gemeentelijk beleid zijn lokale sleutelfiguren. Zij

kennen de buurt, de mensen en de informele netwerken, maar hebben ook contact met formele organisaties en beleidsmakers. Hierdoor kunnen zij bewonersinitiatieven verbinden met gemeentelijke strategieën.

In Presikhaaf vervult Allon Cheng, werkzaam bij Stichting Vitanos, zo'n rol. Vitanos ondersteunt bewoners bij een gezond, vitaal leven en stimuleert actieve betrokkenheid. Door samen te werken met vrijwilligers versterkt de stichting het sociale netwerk en de samenredzaamheid in de wijk. Allon speelt hierin een cruciale rol. Hij weet wat er speelt in de wijk, kent bewoners en initiatieven, en **beweegt soepel tussen het informele veld en formele partijen** zoals de gemeente, welzijnsorganisaties en scholen.

Vanuit zijn rol ziet Allon dagelijks hoe stedelijk beleid op wijkniveau uitpakt. Gemeentelijk beleid kent vaak een overkoepelende visie voor de stad, maar **vraagt om maatwerk per wijk**. Elke wijk heeft immers een eigen DNA, met specifieke behoeften en prioriteiten. Binnen het gemeentelijk sportbeleid bijvoorbeeld is er

de wens om hockey breder in te zetten. In Presikhaaf blijkt daar echter geen behoefte aan. Een ander voorbeeld uit dezelfde wijk laat zien dat sommige kinderen en gezinnen Park Presikhaaf vermijden omdat daar honden loslopen. Voor hen, vanwege religieuze overtuigingen, maakt dat het park onrein. Dit vormt een drempel om gebruik te maken van het groen – bijvoorbeeld om te spelen of te picknicken. Deze voorbeelden onderstrepen hoe belangrijk het is om beleid niet één-op-één door te vertalen, maar aan te laten sluiten op wat lokaal leeft. Het vraagt om gesprekken over hoe mensen hun omgeving ervaren, zodat beleid daadwerkelijk aansluit bij hun leefwereld.

Allon voert zulke gesprekken. **Hij koppelt signalen uit de wijk terug naar het Team Leefomgeving en helpt bewoners hun weg te vinden in regelzaken.**

Dit deed hij onder andere door bewonersgroepen, zoals buurtgroep Molecaatje, actief te ondersteunen en adviseren bij het organiseren van een buurtdag. Door de juiste vragen te stellen, hielp hij hen scherp te krijgen wat ze wilden bereiken met het initiatief.

In deze rol fungeert Allon als verbinder tussen bewoners, de gemeente, wijkprofessionals en andere partners in de wijk. *Wij zijn de Wijk* laat zien hoe **waardevol het verbinden van het informele veld met het formele veld is**, en hoe belangrijk het is om te **investeren in mensen die deze verbinding kunnen maken**.

Wat hebben we nog meer geleerd in Arnhem?

- 1 Houd participatie klein en laagdrempelig**
Effectieve participatie vraagt om maatwerk. Stem de toon en aanpak af op de doelgroep en context. In Presikhaaf gingen wijkprofessionals samen met Stichting Vitanos de wijk in en deelden soep uit bij picknickbankjes. Zo ontstonden op een informele manier waardevolle gesprekken met bewoners over de nieuwe inrichting van hun straat. Niet elke situatie vraagt om een formele bijeenkomst – klein en laagdrempelig werkt vaak beter.
- 2 Overbrug beleidslijnen en ontschot budgetten**
Bewoners ervaren hun leefomgeving als één geheel, terwijl gemeentelijk beleid versnipperd is in domeinen met gescheiden budgetten en belangen. Dat staat een integrale aanpak in de weg. Om beleid beter te laten aansluiten bij de praktijk, is het nodig om schotten tussen domeinen te doorbreken, beleid samen af te stemmen en actief op zoek te gaan naar koppelkansen en gezamenlijke doelen. Breng daarbij ook de werelden van het sociaal en fysiek domein dicht bij elkaar.

De Bloemenbuurt - Ede

In gelijkwaardigheid met bewoners

De Bloemenbuurt, centraal gelegen in Ede, is een rustige wijk met voornamelijk eengezinswoningen en een relatief groot aandeel oudere bewoners. Naast gezinnen wonen hier ook veel alleenstaanden. De wijk heeft een hechte gemeenschap en een actieve, maar kleine groep bewoners die zich inzet voor buurtactiviteiten. Een belangrijke ontmoetingsplek is buurthuis De Stek, waar bewoners samenkomen voor wekelijkse koffieochtenden, inloopmomenten en buurtactiviteiten.

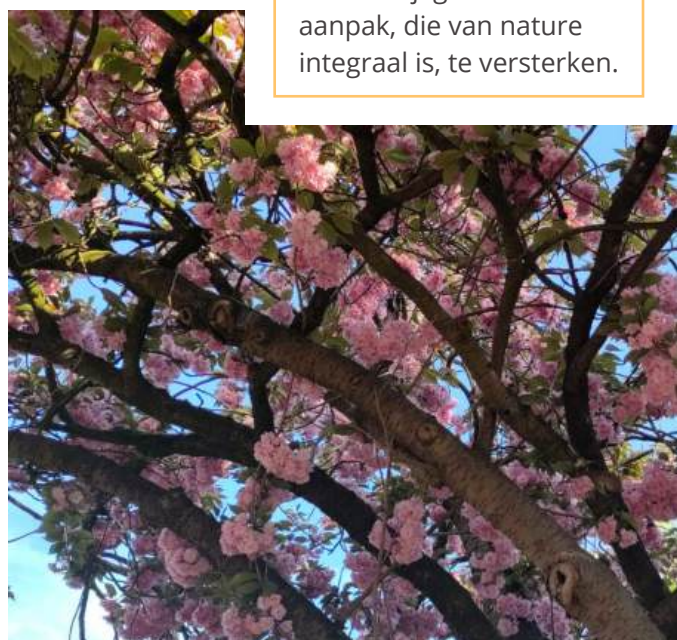

Zo werkt Ede wijkgericht

In Ede wordt gewerkt met wijkteams, bestaande uit beroepskrachten van verschillende organisaties, zoals de gemeente, Malkander, Woonstede, de politie, Sportservice en het Centrum voor Jeugd en Gezin. Het wijkteam is dagelijks aanwezig in de buurt en onderhoudt nauw contact met bewoners, organisaties en verenigingen. Zij weten wat er speelt en kunnen indien nodig ondersteuning bieden of doorverwijzen naar de juiste instanties. Het wijkteam stelt een gebiedsagenda op die prioriteiten vanuit het beleid combineert met prioriteiten van bewoners.

Tip uit het project:

Durf als gemeente meer mandaat en budget bij het wijkteam te beleggen om de wijkgerichte aanpak, die van nature integraal is, te versterken.

Bewoners in hun kracht zetten

Het bouwen aan een buurt waarin bewoners zich gezond en prettig voelen, dat doe je natuurlijk samen met de bewoners. Sociaal

werker Lisan Verboom begrijpt dat als geen ander en speelt hierin een belangrijke rol. Ze helpt bewoners van de Bloemenbuurt hun ideeën vorm te geven en zelf stappen te zetten volgens de **Asset Based Community Development (ABCD)-benadering**. In plaats van te focussen op wat er ontbreekt, richt Lisan zich op de kracht van wat er al is: de aanwezige talenten, netwerken en middelen binnen de gemeenschap. Zo mobiliseert ze de capaciteit van bewoners, biedt ze bewoners de ruimte om nieuwe contacten met elkaar aan te gaan en stimuleert ze het eigenaarschap en initiatief van bewoners.

Lisan doet dit niet door simpelweg budget ter beschikking te stellen of het organiseerwerk over te nemen, maar door bewoners **verantwoordelijkheid te geven over hun ideeën en initiatieven**. Zo vraagt ze hen: "Wie ken je die daarbij kan helpen?" of "Wat heb je nodig om dit verder te brengen?". Bij zo'n benadering die bewoners in hun kracht zet, is het wel **van belang dat het hele wijkteam dezelfde visie deelt**, laat Lisan weten. Anders blijft het effect beperkt.

Toen er tijdens een buurtinloop bij buurthuis De Stek het idee voor een kerstmarkt ontstond, ondersteunde Lisan bewoners door samen met hen in kaart te brengen wat daarvoor nodig was. Dit leidde tot concrete actie, zoals het regelen van poffertjes en drankjes door de één en het aanbieden van hulp bij de afwas door een ander. Ook bij de burendag zagen we deze aanpak in actie: bewoners zorgden zelf voor spullen, eten en hulp. **Zo ontstond een samenwerking waarin niet één professional of organisatie alles coördineerde, maar waarin bewoners elkaar activeerden en versterkten.**

Als wijkprofessional stemt Lisan haar rol af op waar aandacht nodig is, zonder eigen agenda.

"Het gaat zoals het gaat" en "van het een komt het ander" luiden haar credo's. Soms is het spannend om de controle los te laten, maar ze ziet dat het werkt. Haar rol wordt gewaardeerd omdat ze **bewoners verbindt en hen, waar nodig, koppelt aan andere wijkorganisaties**. Door deze bottom-up aanpak bloeit de gemeenschapszin in de Bloemenbuurt, en ontdekken bewoners hoe ze zelf invloed hebben op hun wijk.

Wat hebben we nog meer geleerd in Ede?

1 Wees aanwezig in de wijk

Als wijkprofessional is het belangrijk om zichtbaar te zijn en als aanspreekpunt te fungeren. Dit zorgt voor herkenning en vertrouwen, en bevordert de continuïteit van het werk. Ga zelf de wijk in en praat met bewoners, zodat je weet wat er speelt. Zo ben je benaderbaar, en voelen bewoners zich gehoord en gezien.

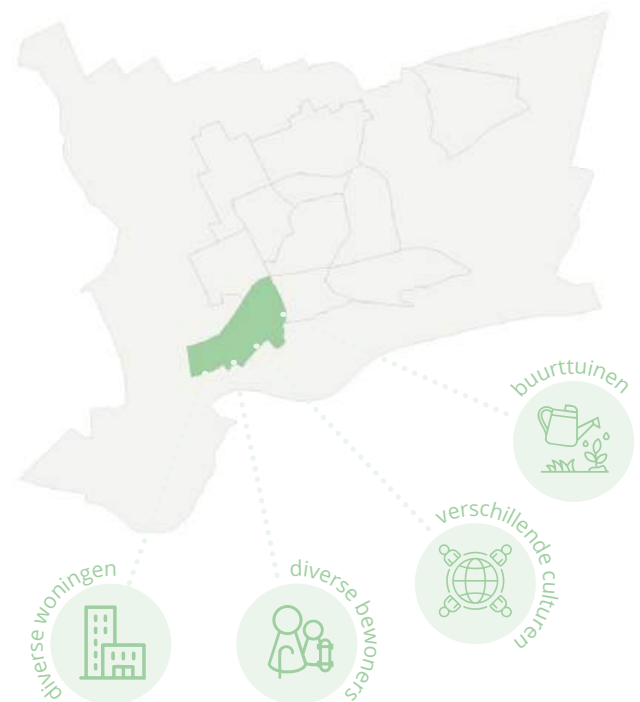
2 Handel vanuit interesse en gelijkwaardigheid

Ga altijd het gesprek aan vanuit gelijkwaardigheid. Dit betekent open en eerlijk communiceren, ook als er (nog) geen antwoorden zijn. Wees duidelijk over wat je wel en niet kunt betekenen en luister actief met oprechte interesse. Gebruik positief, inclusief en niet-beoordelend taalgebruik. Als een bewoner met een idee komt, reageer dan niet met "kan dat wel?", maar zeg "wat een mooi idee, hoe zie je dat voor je?". Zo maak je ruimte voor creatieve ideeën en geef je bewoners het vertrouwen om hun visie te delen. Zet bovenal in op kansen, in plaats van op problemen.

De Nude - Wageningen

Samen voor participatie

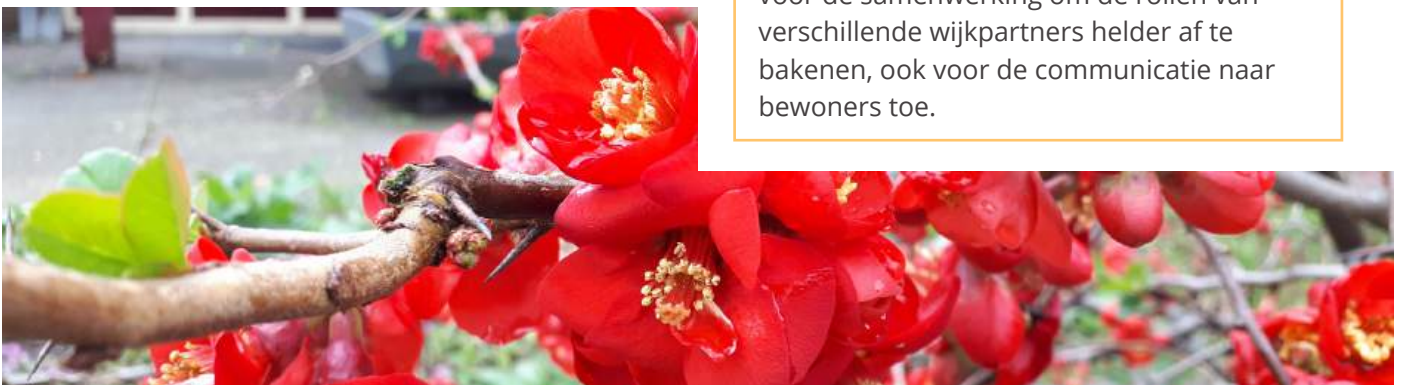
De Nude, in het zuidwesten van Wageningen, is een diverse wijk met een mix van sociale huur, particuliere huur en koopwoningen, waarvan het grootste deel bestaat uit (portiek)flats en hoogbouw. De wijk kent een diverse groep aan bewoners, variërend van jong tot oud, van alleenstaanden tot gezinnen, met mensen met verschillende culturele achtergronden. Ondanks deze diversiteit is de sociale cohesie een uitdaging: contact tussen burens blijft vaak beperkt tot een kort praatje. Tegelijkertijd biedt de wijk veel kansen, vooral op het gebied van groen en ontmoeting. Zo zijn er verschillende initiatieven die bijdragen aan een prettige en leefbare omgeving, zoals buurttuinen, moestuinbakken en een natuurclub voor kinderen.

Zo werkt Wageningen wijkgericht

Wageningen heeft de ambitie om meer wijkgericht te werken. Tot op heden is de structuur in Wageningen hier niet op ingericht, zo zijn er bijvoorbeeld geen wijkagenda's. Er zijn wel wijkteams, zij werken vooral op zorg en welzijn en dan met name casusgericht. Een uitzondering bestaat in de Nude met de 'Wijkendeal Nuderijk'. Een inspirerend meerjarig plan voor het verbeteren van saamhorigheid in de wijk, medegefinancierd door de Provincie Gelderland. In deze Wijkendeal bundelen de gemeente Wageningen, welzijnsorganisatie Solidez, Sportservice De Vallei, Basisschool De Wereld, de Woningstichting, Stichting NudeToekomst en een wijkaanjager hun krachten. Door middel van laagdrempelige activiteiten en het opknappen van ontmoetingsplekken wordt gewerkt aan een fijnere en hechtere wijk.

Tip uit het project: Om meer wijkgericht te werken, is het logisch om te beginnen bij de bestaande structuur van de wijkteams. De focus op zorg en welzijn mag verbreden naar de sociale en fysieke leefomgeving om integraal aan de wijk te werken. Dit vraagt om een cultuuromslag en samenwerking met nieuwe partners. Een plan zoals Nuderijk laat zien hoe belangrijk het is voor de samenwerking om de rollen van verschillende wijkpartners helder af te bakenen, ook voor de communicatie naar bewoners toe.

Verbinden, versterken en duurzaam samenwerken

In de Nude speelt Marga Janse, zelf bewoner van de wijk, een cruciale rol als aanjager van de Wijkendeal Nuderijk. Ze verbindt bewoners en

organisaties, versterkt netwerken en wakkert energie aan. Haar aanpak stimuleert bewoners om zelf iets voor de wijk te betekenen. Maar dat gaat niet vanzelf. Bewoners kunnen zoekende zijn in wat ze willen en kunnen doen. En samenwerken met verschillende organisaties blijft een uitdaging, omdat elke partij haar eigen belangen bewaakt. Marga benadrukt daarom **het belang van een solide basis, een gedeelde visie en duidelijke afspraken over taken en verantwoordelijkheden tussen wijkpartners**. Het is belangrijk om daar aan de voorkant goed in te investeren: de tijd te nemen elkaar te leren kennen, relaties op te bouwen, te begrijpen wat je van elkaar kan verwachten, waar ieders kwaliteiten liggen en hoe alle partners bij kunnen dragen.

Wanneer het om bewonersparticipatie gaat, weet Marga dat ook dit proces tijd nodig heeft. Eén activiteit of flyer in de bus is niet genoeg om een groep bewoners echt aan te laten sluiten en actief deel te laten nemen. **Zoiets vraagt om geduld, een actieve houding en een langetermijnvisie. Het is daarom belangrijk dat wijkprofessionals de tijd en ruimte krijgen om in deze processen te investeren**, zodat duurzame en zinvolle betrokkenheid gecreëerd kan worden.

Zo (mede-)organiseert Marga buurtactiviteiten zoals de buurtinloop, de viering van Internationale Vrouwendag, het Lichtjesfeest en zette ze met de buurt kleine muziekfestivalletjes op in de zomer. Dit soort activiteiten komt van de grond doordat Marga de netwerken in de buurt kent en inschakelt en een omgeving creëert waarin bewoners de verbinding met elkaar en met de wijk kunnen opzoeken. Haar inzet toont aan **hoe essentieel een sterke aanjager is voor een levendige en hechte buurt**.

Wat hebben we nog meer geleerd in Wageningen?

- 1 Koester kleine successen en deel succesverhalen**
Grote veranderingen beginnen vaak met iets kleins. Door kleine successen te vieren en zichtbaar te maken, blijven bewoners én professionals gemotiveerd en betrokken. Het aanwakkeren en vasthouden van die eerste vonk is cruciaal voor het opbouwen van een beweging.
- 2 Betrek ook kinderen bij plannen voor de wijk**
Een gezonde leefomgeving is er voor alle generaties. Geef ook kinderen een plek in de wijk waar ze hun ideeën en initiatieven kwijt kunnen, denk bijvoorbeeld aan een kinderraad. In de Nude hebben de kinderen meegedacht over het transformeren van een grijs plein naar een parkje.
- 3 Investeer in duurzame rollen**
Een plan zoals de Wijkendeal Nuderijk vraagt om langdurige inzet en een lange adem. Het is daarom belangrijk om concreet en structureel ruimte te maken voor sleutelrollen en deze voor meerdere jaren aan te stellen.

Aanbevelingen

Bouwstenen voor het versterken van gezonde en leefbare wijken

Voor beleidsmakers

1

Zorg voor samenhangend beleid

Tegenstrijdige beleidsdoelen kunnen verwarrend en verlamdend werken voor bewoners. Zo nodigt het Edese participatiebeleid bewoners uit om met initiatieven voor hun wijk te komen, terwijl het speelbeleid inzet op natuurlijke speelplekken. Wanneer bewoners een wipkip willen aanvragen, ontstaat er wrijving. Dit kan demotiverend werken voor bewoners. Verlaag drempels, denk mee en faciliteer de inzet van bewoners.

2

Ontwikkel een heldere strategie en visie op participatie

Als gemeente is het belangrijk om van tevoren helder te hebben waarom je bewonersparticipatie inzet, wanneer dat wel of niet waardevol is, hoe die participatie er dan uit ziet en wat je eruit wil halen. Wees duidelijk naar bewoners over kaders die al vaststaan (zoals veiligheidseisen, vergunningen of budget) en waar ze wel en niet over mee mogen denken. Wees meteen eerlijk als ideeën niet realistisch zijn. Zorg ook dat het duidelijk is bij wie de verantwoordelijkheid voor het beheer ligt (gemeente, bewoners, derde partij). Zo voorkom je frustratie als er iets misgaat.

3

Geef altijd een terugkoppeling

Wees duidelijk over wat er met de input van bewoners gedaan wordt en geef altijd een terugkoppeling. Bewoners voelen zich dan serieus genomen en zien dat hun inzet erkend wordt.

4

Besef dat beleid en de wijk dynamisch zijn, maar niet altijd samenlopen

In de leefwereld van bewoners speelt van alles door elkaar heen. Tegelijkertijd kunnen er verschillende beleidslijnen in een wijk lopen. Bijvoorbeeld een Arnhem-Oost aanpak of de Wijkendeal Nuderswijk lopen naast bestaand beleid en uitvoering van maatschappelijke taken. In de praktijk gaat dit niet automatisch vloeiend samen. Zorg ervoor dat de coördinatie van uitvoeringstaken duidelijk is en er afstemming is over wie wat doet en waarvoor verantwoordelijk is.

Voor wijkprofessionals

1

Deel ervaringen met andere wijkprofessionals in én tussen wijken

Door onderling kennis, ervaringen, contacten en succesverhalen uit te wisselen, inspireer je elkaar om verbindingen te leggen en op zoek te gaan naar kansen voor samenwerking en initiatief. Ook bevordert dit de continuïteit van aanpakken of initiatieven in de wijk, mochten er bepaalde wijkprofessionals uitstappen of wegvallen.

3

Durf buiten de kaders te stappen

Soms is het nodig en nuttig om buiten de gebaande paden te denken. Zo heeft de gebiedsmanager in Ede met het wijkbudget bijvoorbeeld een garage opgekocht, om samen met Sportservice een sportbieb te creëren. Durf nieuwe mogelijkheden te verkennen met meer impact.

4

Versterk en benut de al aanwezige kwaliteiten en interesses van bewoners

Start bij wat bewoners al hebben, kunnen en willen. Faciliteer waar mensen energie van krijgen en ontdek dat door in gesprek te gaan. Heb aandacht voor de passies, zorgen, relaties, gevoelens van rechtvaardigheid en behoeften om bij te dragen. Dat zijn de dingen waar mensen door in beweging komen, en hen drijft om zich actief voor elkaar en hun leefomgeving te willen inzetten.

2

Maak duidelijke afspraken over rollen en verantwoordelijkheden

Om goed samen te werken in de wijk is het cruciaal om elkaar te kennen en van elkaar te weten wat ieders rol is, welke verantwoordelijkheden daarbij horen en welke verwachtingen je van elkaar hebt. Leg dit samen vast.

Voor initiatiefnemers

1

Investeer in relaties met de gemeente en samenwerkingspartners

Maak kennis met de wijkmanager van de gemeente en andere wijkpartners die je kunnen ondersteunen om je initiatief vooruit te brengen. Zij kunnen meedenken en je op ideeën brengen, bijvoorbeeld waar je moet zijn om budget aan te vragen of welke opties er zijn om een speeltuintje op te knappen. Krachten bundelen werkt!

2

Maak gebruik van buurtnetwerken en sociale contacten

Elke bewoner kent weer andere bewoners die verschillende talenten, connecties en interesses hebben. Gebruik elkaars netwerk om samen ideeën van de grond te krijgen.

Tot slot

Wat we leerden in Arnhem, Ede en Wageningen, is dat er geen blauwdruk bestaat voor een gezonde, verbonden wijk. Elke buurt vraagt om maatwerk, om luisteren, om geduld. Maar wat overal geldt: het begint bij de basis. Het belangrijkste voor een gezonde leefomgeving is dat de randvoorwaarden goed staan: dat mensen zich veilig voelen, een goed huis hebben om in te wonen en voldoende te eten hebben – dát zijn de fundamenteën. Pas daarna ontstaat ruimte om actief in te zetten op bewegen, sporten en groen.

Wijkgericht werken vraagt meer dan een goed plan. Het vraagt om professionals die aanwezig zijn, die relaties bouwen, en die ruimte maken voor de energie van bewoners. Het vraagt om organisaties die samenwerken met buurtbewoners op basis van vertrouwen, met heldere kaders en een gedeelde visie. En om gemeenten die deze samenwerking

ondersteunen met een samenhangende aanpak: met beleid dat ruimte biedt aan bewonersinitiatieven, een duidelijke visie op participatie en langdurige investeringen in sleutelrollen.

Want een gezonde en leefbare wijk ontstaat niet van bovenaf. Ze ontstaat daar waar bewoners zich gezien voelen, waar ze invloed ervaren, waar ze samen iets opbouwen dat van henzelf is.

Over deze publicatie

Bronnen/verantwoording

- Projectdocumentatie, zoals verslagen van kernteam- en consortiumbijeenkomsten, interviews met wijkmanagers, onderzoeksantekeningen van o.a. gesprekken met wijkprofessionals en bewoners
- Gesprekken met projectonderzoekers Mellany van Bommel en Marthe Derkzen

Wij zijn de Wijk

Wij zijn de Wijk is gefinancierd door ZonMw, projectnummer 555001037

Wageningen University & Research: Mellany van Bommel, Marthe Derkzen

Gemeente Arnhem: Thomas van der Sleen, Anne-Marijn Tielen, Bart Lichtenberg

Gemeente Ede: Annelien van den Brink, Frederik Geerink

Gemeente Wageningen: Janneke Bruil, Esther Flens

Stichting Vitanos: Allon Cheng

Malkander: Lisan Verboom

Solidez: Ottelien Groenenberg

Nuderijk: Marga Janse

Thuis Wageningen: Elsje van de Weg

IVN Gelderland: Linda Ijmker

Zorgbelang Inclusief: Antoinette Meys

Pharos: Anna Hiemstra

VGGM/Academische Werkplaats Gezonde

Leefomgeving: Moniek Zuurbier

Meer lezen

Lees alle publicaties over *Wij zijn de Wijk* op

www.wur.nl/nl/project/wij-zijn-de-wijk.htm?f48001955=0.

Colofon

Datum

Mei 2025

Tekst & redactie

Nienke Pieters en Charlotte Vaissier (IVN Gelderland), Mellany van Bommel en Marthe Derkzen (Wageningen University & Research)

Vormgeving

Anne Copier (IVN Natuureducatie)

Foto's

Mellany van Bommel, Buurtgroep Molecaatje, Buurthuis de Stek, Nuderijk, IVN Natuureducatie

Met dank aan alle wijkwerkers, bewoners en andere betrokkenen in Presikhaaf, de Bloemenbuurt en De Nude.

